

МЕЂУНАРОДНА РАДИОНИЦА „THE END OF THE GREAT WAR – ITS IMPACT UPON THE MILITARY, MILITARY THINKING AND MILITARY PLANNING”, ПОТСДАМ, СР НЕМАЧКА, 25–27. ЈУН 2019. ГОДИНЕ

У Потсдаму у СР Немачкој од 25. до 27. јуна 2019. године одржана је међународна радионица „The End of the Great War – its impact upon the military, military thinking and military planning”, у организацији Центра за војну историју и друштвене науке Бундесвера. На овом научном скупу као представници Института за стратегијска истраживања Универзитета одбране учествовали су потпуковник др Далибор Денда и др Татјана Милошевић из Одељења за војну историју. Поред представника из Републике Србије и СР Немачке, међународни карактер овом округлом столу дали су и научни радници из Управе за војноисторијска истраживања МО Републике Француске, Института за политичке студије одбране и војну историју МО Румуније, Војног музеја МО Аустрије, МО Царевине Јапан, као и научници из САД, Велике Британије, Италије, Пољске, Аустралије и Јужноафричке Републике.

Скуп је почео у вечерњим часовима 25. јуна, када је одржано предавање „Версајски мировни уговор”. Предавач је био др Екарт Конце (dr Eckart Konze), професор савремене историје на Универзитету у Марбургу (Хесен). Др Екарт Конце био је ангажован од Министарства иностраних послова СР Немачке, за мандата Јошке Фишера, као члан независне комисије историчара која се у периоду од 2005. до 2010. године бавила писањем историје немачког МИП-а од времена владавине нацизма до савремености. Политичка ангажованост могла се приметити и у његовом излагању, у ком је версајски мировни уговор посматран као апсолутно неправедан, не само према Немачкој и осталим побеђеним чланицама блока Централних сила већ и према Кини, којој нису враћене под суверенитет бивше немачке колоније, него су предале Јапану. То, по његовом мишљењу, важи и за Кореју, Индоки-

ну, Индију, земље Средње Азије и Африке, којима није признато прокламовано право на самоопредељење народа. У одредбама Версајског мира Конце види и узроке победе националсоцијализма у Немачкој, као и Другог светског рата, те многих савремених проблема у Европи, укључујући и BREXIT. Као једну од последица версајског система он тенденциозно истиче и ратове на простору бивше СФРЈ, који су по њему били „брутални” и чак „геноцидни” и чије се последице осећају до данас. Конце се у излагању позабавио и омиљеном немачком темом ратне кривике и аргументима Фрица Фишера, који је неоспорно доказао одговорност немачких елита за избијање Првог светског рата, супроставио књигу „Месечари” аустралијског историчара Кристофера Кларка. Познато је да Кларк тек релативизује Фишерово истраживање, сматрајући да је било тенденциозно, иако не даје никакве нове аргументе против Фишера. Иако је предавање створило простор за аргументовану дискусију, она није трајала дуго, пошто је било времена тек за два-три питања аутору, од којих се ниједно није односило на критику његовог излагања.

Радни део скупа започео је 26. септембра 2019. године. На отварању радионице учеснике су поздравили директор Центра капетан бојног брода др Јерг Хилман и директор за научноистраживачки рад др Михаел Епкенханс. У оквиру прве сесије, под називом „Победници рата”, своја саопштења представили су проф. др Жан де Пенеф из Француске, који је говорио о француским официрима и „Пировој победи” 1918. године, затим проф. др Ендрју Ламберт из Велике Британије, који се осврнуо на улогу Британије у међународној политици између два светска рата и др Дирк Бенкер из САД, који се бавио Сједињеним Америчким Државама и развојем њихових оружаних снага након Првог светског рата. Најзанимљивији део била је дискусија након панела у којој је представник Француске проф. др Жан де Пенеф, очигледно веома лоше припремљен, на питање да оцени карактер Версајског мира, изнео став да је он био погрешно решење и извинио се због тога Немцима, наглашавајући да је то данас владајућа позиција у француском јавном мњењу.

Друга сесија била је такође посвећена земљама победницама у рату. У оквиру ње своја саопштења изнели су проф. др Никола Лабанка са Универзитета у Сијени (Италија), који је говорио о проблемима са којима се суочила италијанска армија након завршетка Пр-

вог светског рата и пуковник Шохеи Абе из Јапана, чије се излагање односило на утицај Првог светског рата на развој тактике Царске јапанске армије. Оба предавања била су одлично интерпретирана и аргументована.

Трећа сесија, под називом „Поражени“, садржала је само излагања представника Центра за војну историју и друштвене науке Бундесвера др Маркуса Пулмана, који је говорио о војним клаузулама Версајског уговора и поновној изградњи оружаних снага у Немачкој након рата и директора аустријског Војног музеја др Кристијана Ортнера, који је имао излагање о аустријској армији након Сенжерменског мировног уговора од 1920 до 1933/34. године. Оба рада заснивала су се на већ познатој и верификованој војноисторијској литератури, без икаквих тенденциозних тврдњи. У оквиру дискусије у којој су учествовали и представници Одељења за војну историју ИСИ говорило се и о судбини бивших аустроугарских официра у војскама држава наследница, укључујући и Југославију.

Трећи радни дан започео је са последњом, четвртом сесијом, под насловом „Мање земље, нове земље, нове силе у настајању“. У оквиру ње саопштења су представили др Кармен Рижновеану из Румуније, која је говорила о променама у румунској војсци под утицајем Првог светског рата, др Роман Кошновски из Пољске, који је говорио о војно-политичким последицама Версајског уговора за Пољску и контраадмирал у пензији др Џејмс Голдрик из Аустралије, који се бавио улогом Аустралије у изградњи ефикасне поморске стратегије Британске империје у Азији и на Пацифику од 1918. до 1924. године. Након паузе излагања су имали проф. др Тиан Потигер из Јужноафричке Републике на тему „Између захтева Империје и националне одбране: војно руководство у Јужној Африци након Великог рата“ и потпуковник др Далибор Денда, који је говорио о формирању војске Краљевине СХС/Југославије, њеној организацији и проблемима са којима се суочавала првих година након Првог светског рата.

Приликом сумирања резултата у завршном излагању при затварању скупа, научни директор проф. др Михел Епкенханс посебно је нагласио квалитет радова из балканских земаља (Србија и Румунија) и предложио да се због успеха скупа сви радови објаве у заједничком зборнику, што раније иначе није била намера.

Захваљујући учешћу на овом округлом столу истраживачи из Одељења за војну историју ИСИ стекли су драгоцену искуства и

стручне контакте са водећим војним историчарима светског нивоа, будући да Центар за војну историју и друштвене науке Бундесвера представља водећу међународну установу на пољу војне историје и остварује веома разгранату међународну сарадњу са готово свим сродним установама света.

Потпуковник др Далибор Денда